

Ю. О. Бірюльов

Паращук Михайло Іванович

ПАРАЩУК Михайло Іванович (16. 11. 1878, с. Варваринці, нині Тернопільського р-ну Тернопільської обл. — 24. 12. 1963, м. Баня Пловдивської обл., Болгарія) — скульптор. Орден Кирила і Мефодія (Болгарія). Навчатися скульптури почав у 13 р. у С. Вуйцика. Від 1893 працював у майстерні Ю. Шопінського в Кракові (Польща), реставрував скульптури каплиці Сигізмунда I на Вавелі. Водночас відвідував заняття зі скульптури С. Барабаша в Краківській художньо-промисловій школі. Освіту продовжив у Віденській академії мистецтв (1896—98). Приїхавши 1899 у Львів, був помічником у майстерні А. Попеля, у співпраці з яким оздоблював Міський театр (1898—1900), бібліотеку Університету (1901—02), Художньо-промисловий музей (1902—03) тощо. 1902—06 перебував у Варшаві, працюючи керівником скульптурно-каменярської фірми С. Баранського. Як випадковий учасник замаху на російського генерала Г. Скалона, 1906 був змушений залишити Варшаву. Повернувшись до Львова, отримав майстерню та посаду реставратора скульптури Церковного музею (нині Національний музей у Львові). Став членом літературно-художнього об'єднання «Молода муза»; виконав серію погрудь, що вирізняються психологічним реалізмом у трактуванні обличчя й експресивним опрацюванням поверхні тіла; голови виступають з нерівних, шорстких, неспокійно зборознених торсів чи підставок. Учасник мистецьких виставок, зокрема Товариства шанувальників красних мистецтв. Персональна — у Львові (1907). У цьому ж році та 1908—09 навчався в Парижі в Академії Жуліана (закінчив 1909; викладач Ш.-Р. Верле; нагороджений золотою медаллю за «Погруддя старця» («Портрет сліпого італійця»), 1908), а також в ательє О. Родена, під впливом якого розпочав роботу над серією із шести статуй «Поневолені» (завершив у Львові 1908). Постаті українців, що виявляли

різні душевні стани, отримали глибоке трактування. Настроєм і змістом найбільш наближені до ідей символізму фігури «Самітна» і «Правда». В стилістиці цих скульптур митець вагався між роденівським імпресіонізмом і реалізмом (з передачею етнографічних деталей). 1909—10 викладав скульптуру в приватному Інституті пластичного мистецтва в Мюнхені. 1910—11 перебував у Львові; створив нереалізовані проєкти монументальних скульптур для міста: моделі пам'ятників Т. Шевченку та Ю. Словацькому й фонтана з фігурою німфи на розі вул. Коперника й Оссолінських (нині Стефаника). 1912—13 працював у Києві, де виконав погруддя М. Лисенка й конкурсний проєкт пам'ятника Т. Шевченку. Від початку 1-ї світової війни перебував в австрійському таборі для полонених Талергоф (м. Грац, Австро-Угорщина, нині Австрія), звідки втік у листопаді 1914. Працював у Відні (створив погруддя митрополита Андрея Шептицького, Б. Лепкого та М. Василька; усі — 1915), а потім у таборі українських військовополонених у м. Раштат (Німеччина), де керував скульптурно-керамічною майстернею; за його проєктом там встановлено пам'ятник загиблим полоненим українцям «Синам України — їх земляки» (1918). Був активним членом Союзу визволення України. Навесні 1918 повернувся в Україну, в 1919 був головою дипломатичної місії УНР в Таллінні, радником представництва УНР у Литві. Від 1921 працював у Софії, де особливо досягнув успіхів та слави своїми монументальними скульптурами. Створив понад 40 погрудь і портретних барельєфів громадських, культурних і політичних діячів, позначених рисами академізму. Автор нагробного пам'ятника М. Драгоманову в Софії (1932, бронза, граніт), його погруддя (1961, гіпс). Один з ініціаторів товариства «Громада» та Болгарсько-українського культурного товариства. 1926 організував з'їзд української еміграції та очолив Малу Раду, обрану на ньому. Деякі твори П. зберігаються в Національному музеї у Львові, Тернопільському художньому музеї, Художньому музеї м. Сливен (Болгарія).

Фотоілюстрації

Основні твори

погруддя — Т. Шевченка (теракота й гальванопластика), В. Семашко (обидва — 1904), Ф.-В. Швайкерта (1905), І. Франка (гіпс), В. Стефаника (гіпс, бронза; обидва — 1906), П. Карманського, М. Яцкова, В. Пачовського (усі — 1906—07), С. Людкевича (бронза), М. Грушевського (гіпс; обидва — 1907), С. Пшибишевського (1909, бронза), Ю. Романчука (1910, гіпс; встановлено в залі засідань Українського клубу у віденському парламенті), А. Коцка

(1911, мармур), «Автопортрет» (1942, тонований гіпс); статуї — «Скрипалька», «Танок (селянин)», «Танок (селянка)», «Вугляр» (усі — 1908, гіпс, тонування під бронзу); композиції — «Без втіхи» (1909, бронза), «Потім», «Материнство» (обидві — 1910, гіпс); плакета з портретом М. Шашкевича; фігури Христа і Богородиці (усі — 1911, гіпс); барельєфи — Д. Благоева, Х. Ботева (обидва — 1922), Г. Делчева (1924), Г. Димитрова (1927), П. Яворова, Ц. Церковського (усі — 1920-і рр.), С. Петлюри, В. Щербаківського (обидва — 1936); монументальні скульптури — у будинках Судової палати (1928—42, нині Національний історичний музей), Національного банку (1935—39), Софійського університету (1936, 1953—55), Військової академії (1937—39), Міністерства оборони (1939—40), театру «Рояль» (1947), посольства Угорщини, Югославії та Франції (1947—48), Національної бібліотеки (1951—53), Академії наук, Національного театру імені І. Вазова (1951—55), ЦК партії (1953; усі — Софія).

Рекомендована література

1. Степовик Д. Скульптор Михайло Паращук: Життя і творчість. Едмонтон; Торонто; К., 1994.

Бібліографічний опис:

Паращук Михайло Іванович / Ю. О. Бірюльов// Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-879216>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).